

แนวโน้มของเทคโนโลยี ที่อาจส่งผลกระทบต่อวิชาชีพบัญชี

Digital Economy ได้กลายเป็นที่รู้จักของทุกคนในสังคมไทยมากขึ้น หลายคนคงสงสัยว่า Digital Economy นั้นหมายถึงอะไร และในวิชาชีพบัญชีตอนนี้ Digital Economy มีแนวโน้มหรือมีผลกระทบต่อวิชาชีพของเรายังไง ซึ่งเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ที่ผ่านมามาสภาวิชาชีพบัญชีได้จัดสัมมนา FAP International Conference 2016 ขึ้น ในหัวข้อ “Digital Economy: Technology trends impacting Accounting Professions” โดยได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจาก 4 สาขาในวิชาชีพบัญชี คือ ผู้ทำบัญชี ผู้ตรวจสอบบัญชี ผู้ตรวจสอบภายใน และ อาจารย์จากภาควิชาการบัญชี มาให้ความรู้และข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มของเทคโนโลยีจะส่งผลกระทบต่อวิชาชีพบัญชีอย่างไร Digital Economy มีข้อดีหรือมีประโยชน์ต่อวิชาชีพบัญชีอย่างไร ถ้าผู้ที่อยู่ในวิชาชีพบัญชีไม่ปรับตัวหรือไม่มีการเตรียมตัวจะมีความท้าทายหรือความเสี่ยงอย่างไร และผู้ที่อยู่ในวิชาชีพบัญชีควรเตรียมตัวอย่างไร เพื่อเข้าสู่ยุค Digital Economy

Digital Economy หรือ “เศรษฐกิจดิจิทัล” หมายถึง เศรษฐกิจที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศหรืออินเทอร์เน็ตมาสร้างอาชีพหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมถึงการใช้เทคโนโลยี การสื่อสารและโทรคมนาคมไปใช้และพัฒนาธุรกิจหรืออุตสาหกรรมสาขาหรือประเภทต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เป็นปัจจัยสำคัญ

แนวโน้มที่สำคัญของ Digital Economy ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อวิชาชีพบัญชีในปัจจุบันมีอะไรบ้าง

สิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดสำหรับ Digital Economy สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ ข้อมูล การสื่อสารระหว่างกัน และเทคโนโลยี กิจกรรมแห่งหนึ่งได้นำเทคโนโลยี เช่น มือถือ ระบบออนไลน์ e-Payment เข้ามาช่วยในการทำงาน จะเห็นได้ว่าการเข้าถึงข้อมูลและการจัดเก็บรักษานั้นเป็นไปได้ง่ายและสามารถทำได้ในปริมาณมาก เมื่อเทียบกับสมัยก่อนที่การเข้าถึงข้อมูลและการจัดเก็บรักษานั้นเป็นไปได้ยากเพราะต้องทำที่กระดาษหรือที่ละน้อย ๆ แต่การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยก็ทำให้การสื่อสารระหว่างกันลดน้อยลงไปด้วย เช่น ในปัจจุบันการปิดบัญชีทุกสิ้นเดือนเจ้าหน้าที่ฝ่ายบัญชีสามารถดึงข้อมูลที่ต้องการจากระบบของบริษัทได้เอง ซึ่งแตกต่างจากสมัยก่อนที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายบัญชีจะต้องไปพูดคุยกับเจ้าหน้าที่แผนกต่าง ๆ เพื่อขอข้อมูลมาทำการปิดบัญชี

สำหรับตัวอย่างของเทคโนโลยีในยุค Digital Economy ที่เห็นได้ชัดจนอาจส่งผลกระทบต่อวิชาชีพบัญชีในตอนนี้ คือ Cloud Computing Data automation และ e-Payment ถ้าพูดถึง Cloud Computing มีหลายแง่มุมที่ผู้ที่อยู่ในวิชาชีพบัญชีต้องให้ความสนใจ เช่น ผู้ทำบัญชีหรือสำนักงานบัญชีจะต้องบันทึกบัญชีอย่างไร เนื่องจากมาตรฐานบัญชียังไม่มีกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับ Cloud Computing ผู้สอบบัญชีต้องมองถึงวิธีการตรวจสอบว่าจะตรวจสอบอย่างไร เพื่อให้ได้หลักฐานที่เพียงพอและเหมาะสม โดยเฉพาะรายการขายที่เกิดขึ้นบนระบบออนไลน์ ผู้ตรวจสอบภายในก็ต้องมองถึงวิธีการตรวจสอบระบบว่าจะตรวจสอบอย่างไร โดยเฉพาะเรื่องการรักษาความปลอดภัยข้อมูล

ของบริษัท ด้านผู้ประกอบการก็ต้องทำความเข้าใจข้อบังคับ ข้อกำหนดหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ Cloud Computing เพราะถ้าผู้ประกอบการไม่มีความรู้เกี่ยวกับ ข้อบังคับ ข้อกำหนดหรือกฎหมายอาจทำให้เกิดความเสี่ยงกับกิจการได้ ด้านการศึกษาอาจารย์ก็ต้องหาวิธีการสอนแบบใหม่ เพื่อให้นักศึกษามีความพร้อมและสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ ซึ่งด้านการศึกษาได้มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้ที่เรียกว่า “21st Century Skill” โดยได้เน้นการสอนให้นักศึกษามีทั้งความรู้และทักษะในหลาย ๆ ด้าน เช่น ทักษะความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน เป็นต้น ทั้งนี้วิธีการเรียนการสอนก็จะเปลี่ยนแปลงไปจากการสอนหน้าชั้นเรียนโดยอาจารย์ร้อยละ 80 เป็นการอภิปรายในชั้นเรียน โดยนักศึกษาต้องหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งต่าง ๆ มาก่อนและนำมาแชร์ในห้องเรียนกัน ดังนั้นอาจารย์ก็ต้องเปลี่ยนหน้าที่จากผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้นักศึกษาคิดแทน

Digital Economy มีข้อดีและประโยชน์ต่อวิชาชีพบัญชีอย่างไร

การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในด้านต่าง ๆ นั้นมีทั้งข้อดีและประโยชน์ในหลาย ๆ ด้าน จะเห็นได้จากการมีผู้นำ Digital Economy เข้ามา มีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้นเรื่อย ๆ ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการเปิดกว้างโลกของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีให้ทำงานที่ไหนก็ได้ เวลาใดก็ได้ เพราะข้อมูลทุกอย่างสามารถอัปโหลดออนไลน์ได้ ทำให้ผู้บริหารมีเวลาในการวางแผนและทำการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกิจการได้ดีขึ้น และเร็วขึ้น เนื่องจากเทคโนโลยีช่วยลดเวลาและกระบวนการทำงานให้สั้นลงและน้อยลง เพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการ เช่น การขายทางออนไลน์ การจ่ายเงินแบบ Prompt Pay ซึ่งทำให้กิจการพัฒนาและขยายได้อย่างกว้างไกล เพิ่มความสามารถในการผลิตงานของผู้สอบบัญชีและผู้ตรวจสอบภายใน โดยในอนาคตผู้สอบบัญชีและผู้ตรวจสอบภายในอาจจะสามารถตรวจสอบการควบคุมภายในได้ร้อยละ 100 เนื่องจากสามารถดาวน์โหลดข้อมูลของบริษัทที่ถูกบันทึกไว้ในระบบออนไลน์ได้ทั้งหมด รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานของผู้ทำบัญชีและสำนักงานบัญชีดังกล่าวที่ว่า “ลดการใช้แรงงานคนก็จะสามารถลดข้อผิดพลาดที่เกิดจากคนด้วยเช่นกัน” แต่อย่างไรก็ตามเทคโนโลยี ก็ยังไม่สามารถเข้ามาทำงานแทนคนได้ทั้งหมด

เพียงแต่คนต้องเปลี่ยนหน้าที่ความรับผิดชอบ และใช้ทักษะให้เข้ากับเทคโนโลยีนั้น ๆ ส่วนด้านการศึกษานั้นก็เห็นได้จากการเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ไม่เฉพาะนักเรียนปัจจุบันเท่านั้นยังรวมถึงศิษย์เก่าด้วย เพื่อให้ทั้งศิษย์เก่าและใหม่ มีการเรียนรู้แบบ “Life - long learning” เช่น การเรียนรู้ผ่าน E - courses และ MOOC เป็นต้น แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือจะเลือกเทคโนโลยีให้เหมาะสมได้อย่างไร โดยอาจจะเลือกจากการเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่จะได้รับกับต้นทุนที่จะต้องจ่าย ซึ่งผลประโยชน์ที่ควรคำนึงถึง ได้แก่ ช่องทางการบริการมีมากขึ้น ประหยัดต้นทุนได้อย่างมีนัยสำคัญ เผยแพร่ข้อมูลได้กว้างขึ้น และมากขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้ด้านผู้ให้ความรู้ก็ควรมีการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนถึงการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ดีมากขึ้น โดยการเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนให้เป็นแบบ “Education 3.0” ซึ่งเป็นการสอนแบบบูรณาการที่รวมเอาทั้งการศึกษา ความรู้ และ ทักษะต่าง ๆ มาไว้ด้วยกัน และเป็นการสอนที่เน้นถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับและการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์หลังจากการเรียนรู้มากกว่าการเรียนแบบสอนตามหนังสือเรียน

ความท้าทายหรือความเสี่ยงของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีสำหรับยุค Digital Economy

ในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันหรือในการทำงานก็เชื่อว่าแม้ข้อดีหรือประโยชน์เพียงอย่างเดียว มันก็อาจจะก่อให้เกิดความเสี่ยงหรือความท้าทายใหม่ ๆ อีกด้วย ทั้งความเสี่ยงหรือความท้าทายที่อาจจะเกิดกับกิจการหรืออาจจะเกิดกับบุคคลากร

สำหรับกิจการการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงาน ก็เชื่อว่าคนจะสามารถไวใจเทคโนโลยีได้ทั้งหมด เพราะเทคโนโลยีเองก็ยังมีความเสี่ยงในตัวของมันเอง เช่น กิจการขายของออนไลน์ ถ้าเกิดเหตุระบบล่มหรือหยุดชะงัก กิจการจะยังสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างไร เพราะฉะนั้นกิจการควรทำความเข้าใจว่าความเสี่ยงของกิจการคืออะไร และอยู่ตรงไหน เพื่อที่จะได้จัดการความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม โดยการตั้งจุดควบคุมภายในเข้าไปในกระบวนการทำงานอย่างเพียงพอและเหมาะสม ในส่วน

ของผู้ทำบัญชี ผู้ตรวจสอบภายใน และผู้สอบบัญชีก็ต้องทำความเข้าใจ ความเสี่ยงและจุดควบคุมภายในของกิจการเพื่อให้แน่ใจว่าคุณสามารถใช้จุดควบคุมในกระบวนการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับบุคลากรความท้าทายที่สำคัญก็คือการยอมรับการเปลี่ยนแปลง เพราะถึงแม้คุณจะมีเทคโนโลยีและระบบที่ดี แต่บุคลากรไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงมันก็จะก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด ดังนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการทำความเข้าใจและการปรับตัว ทำความเข้าใจในสิ่งที่คุณเห็นและได้อ่านในสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งที่คุณได้เห็นและได้อ่าน รวมถึงเปิดใจและเตรียมพร้อมที่จะรับสิ่งใหม่ ๆ เข้ามา ตั้งแนวคิดที่ว่า “ยิ่งฉันรู้มากเท่าไร ฉันยิ่งตอบสนองได้มากขึ้นเท่านั้น”

ทักษะพิเศษที่จะทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพเพิ่มมูลค่าการบริการ ในยุค Digital Economy

หลาย ๆ ท่านคิดว่าลักษณะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเป็นอย่างไร เป็นคนหัวสมัยเก่า มุ่งเน้นที่รายละเอียด และเสียค่าใช้จ่ายไม่ ภาพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีแบบนี้จะต้องถูกเปลี่ยนไป ในยุค Digital Economy ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจะต้องเก่งในเรื่อง soft skill มากขึ้น เช่น การแปลงจากข้อมูลเป็นข่าวสารและสารสนเทศเพื่อเตรียมพร้อมที่จะใช้ประกอบการตัดสินใจ การนำเสนอทั้งด้านการพูดและการเขียน การมีทักษะด้านการเป็นผู้นำทั้งในการตัดสินใจ การเชื่อมโยงกลยุทธ์กับวัตถุประสงค์ของบริษัท การมีทัศนวิสัยที่ดีสำหรับบริษัท และการสื่อสารที่ดี สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้คนเกิดความแตกต่างจากเทคโนโลยี เพราะเทคโนโลยียังไม่สามารถทำเรื่องละเอียดอ่อนแบบนี้ได้ ดังนั้นถึงแม้จะมีบางบทบาทที่เทคโนโลยีสามารถเข้ามาแทนที่ได้ แต่ก็ยังมีบางบทบาทที่เทคโนโลยียังไม่สามารถทำได้ เพราะฉะนั้นทุกคนก็ควรที่จะเปลี่ยนบทบาทของตัวเองให้มีคุณค่ามากขึ้น เช่น ผู้ทำบัญชีก็อาจจะต้องเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ให้คำปรึกษา ผู้สอบบัญชีก็ต้องเปลี่ยนวิธีการตรวจสอบจากการหาบัญชีที่สำคัญจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบจากตัวเลขมาเป็นการหาบัญชีที่สำคัญที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวเลขในงบการเงินเท่านั้น โดยอาจจะดูนัยสำคัญว่ามีข้อมูลอื่นใดที่สามารถเปลี่ยนหรือชักจูงความคิดของผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญได้บ้าง เป็นต้น นอกจากนี้ ด้านการศึกษาก็มีแนวโน้มไปทางเดียวกัน โดยการเพิ่มหลักสูตรที่ไม่ใช่เฉพาะความรู้ทางด้านหลักการบัญชีเท่านั้น แต่ต้องมีความรู้ด้าน soft skills ด้วย เช่น IFAC ได้กำหนดให้แต่ละมหาวิทยาลัยที่มีสาขาการบัญชีต้องมีวิชา

Professional skills ซึ่งประกอบด้วย 1) Intellectual คือ ทำอย่างไรให้นักเรียนสามารถเลือกข้อมูลหรือข่าวสารที่ถูกต้องและเหมาะสมกับกิจการได้ 2) Interpersonal and communication คือ ทำอย่างไรให้นักเรียนสามารถนำเสนอความคิดและโน้มน้าวใจผู้คนให้ยอมรับได้ทั้งการพูดและการเขียน 3) Personal คือ ทำอย่างไรให้นักเรียนสามารถมี life - long learning ได้ และ 4) Organization คือ ทำอย่างไรให้นักเรียนสามารถมีทักษะการเป็นผู้นำได้และสามารถนำเครื่องมือหรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาช่วยในการตัดสินใจและพัฒนาประสิทธิภาพประสิทธิผลในการทำงานได้ อีกทักษะที่ทาง IFAC ให้ความสำคัญคือทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) และระบบสารสนเทศทางการบัญชี (Accounting information system) เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับยุค Digital Economy ตัวอย่างอีกอันหนึ่งคือการอบรมที่เรียกว่า “21st Century Skill” ที่พูดถึง 16 ทักษะที่ทุกคนควรมีเพื่อให้เกิด life - long learning ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก 1) Foundational Literacies คือ นักเรียนจะนำทักษะหลักไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร เช่น ICT literacy Financial literacy เป็นต้น 2) Competencies คือ นักเรียนสามารถจัดการกับความท้าทายที่ซับซ้อนได้อย่างไร เช่น Critical thinking/ Problem solving Creativity Communication และ Collaboration 3) Character Qualities คือ นักเรียนจะปรับตัวเข้าหาสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงของพวกเขาได้อย่างไร เช่น Adaptabilities Leadership และ Social and cultural awareness เป็นต้น

การเตรียมพร้อมเข้าสู่ยุค Digital Economy

การเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการเข้าสู่ยุค Digital Economy เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องให้ความสนใจและเห็นถึงความสำคัญ เพราะการเปลี่ยนแปลงต้องใช้ทั้งเวลาและการทำความเข้าใจ ถ้าพูดถึงสิ่งที่ทุกคนต้องเตรียมที่สำคัญที่สุดคือจิตใจ ในแง่ของจิตใจทุกคนจะต้องเปิดใจและยอมรับสิ่งใหม่ ๆ และเปลี่ยนแปลงที่จะเข้ามา ถ้าทำใจยอมรับได้และปรับตัวเข้าหากันได้ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องยากที่จะดำเนินชีวิตหรือทำงานในยุค Digital Economy เช่น คนยุคสมัยใหม่หรือที่เรียกว่า Generation Y ต้องการมี work - life balance หรือมีความยืดหยุ่นในการทำงาน ผู้บริหารก็ต้องทำความเข้าใจ ยอมรับ ปรับมุมมอง เริ่มวางแผนและนำมาใช้กับกระบวนการทำงาน โดยการเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อให้พนักงานสามารถทำงานได้ทุกที่ ทุกเวลา รวมถึงทุกคนต้องกล้าที่จะรับความเสี่ยงและกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลา อย่าไปกลัวกับการเปลี่ยนแปลง เพราะทุกอาชีพมีความเสี่ยงขึ้นอยู่กับความพร้อมแค่ไหนที่จะเผชิญหน้าและจัดการกับความเสี่ยง คุณถึงจะสามารถเติบโตและได้รับสิ่งตอบแทนที่คุณควรจะได้รับ จากที่เคยกลัวไว้ข้างต้น

เกี่ยวกับการเปลี่ยนบทบาทหน้าที่เพื่อให้ดำรงอยู่ในวิชาชีพนี้ได้ คุณควรที่จะต้องมองว่าคุณมีความรู้ความเชี่ยวชาญอะไรบ้าง แล้วความรู้ความเชี่ยวชาญของคุณนั้นเป็นความรู้ความเชี่ยวชาญสำหรับอุตสาหกรรมในอนาคตหรือไม่ หรือนอกจากความรู้ความเชี่ยวชาญทางบัญชีแล้วคุณมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกหรือไม่ เช่น Business process analysis and accounting, Enterprise accounting system, Business analytic for accounting professional และ IT Forensic cyber security เป็นต้น ถ้าคำตอบของคุณคือไม่ คุณควรที่จะต้องเริ่มต้นค้นหาและสร้างความรู้ความเชี่ยวชาญให้กับตัวเองเพื่อที่คุณจะสามารถดำรงอยู่ในวิชาชีพบัญชีนี้ต่อไปได้

Digital Economy ไม่ใช่สิ่งที่น่ากลัวอย่างที่ทุกคนคิด เทคโนโลยีที่นำเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันก็เชื่อว่ามาแทนที่คนได้ทั้งหมด เพียงแต่คุณต้องเปิดใจยอมรับ ปรับตัวเข้าหากัน กล้าที่จะรับความเสี่ยงและจัดการกับความเสี่ยงนั้น คุณก็จะสามารถใช้เทคโนโลยีในทางที่ถูก เพื่อทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้

โดย... คณะอนุกรรมการดำเนินงานต่างประเทศ